

ndslag, waarin V.U. „unaniem“ tezen uitsprekt t deze zaak bij l.

eling van deze, niet in. Want inslaan, welken is dit de weg?

ging haar jaar-jaarverslag be-dering gelegen-ter sprake te het recht van

arnede samen-paganda in de n, die daarvoor e bijdrage voor r. v. d. Ringen, lld contact met mité's en door ging door half-

onderscheiden. n dan de pro-pts op het hart gaderingen der overvloedig ge-er de aandacht t zegt dan ook men onze jaar-ke is, dat op de le kwestie ook

palen organisa-“ maar alvast ingen, en zendt En dit in een om dat publiek vergaderingen

de „hartelijke toch een beetje van die liefde,

eden betreuren, gevolgd. ededeeling van roen (niet de andere bladen t hiertoe geen e bladen, welke we, behalve in p. We kunnen rijzen, ook met in onze kerken

houdt, zullen van gedachten publieke zaak an Directeuren behandeld wor-met de dagen euze kerkeraad, te laten hooren, ote pers.

van dezen ring dj, als hij een el met grangte daarmee wacht et wenschelijk, wogen kunnen t. De brochure- e is verschenen s nummer van t er van. Thans akondiging van ure), zouden er kerkbegrip en „objectivisme“

raf“, gedateerd oruitzichten op ndere spoediger e helft van Fe-Directeuren der de motie gewag aanden ver-ve brochure is voorwoord kan rden. Kan men erwijten, dat zij hebben tot het ede nota ge-Daartoe rekent aliteit van pers-t hun officiële twee leden van (de Professoren curatorium der van Kampen),

iet de brochure- mei 37 geschiede n hebben blijk-Directeuren en V.U. blijkt te zijn vol“ geacht. Om an Es te gebrui- n de publicatie ook met het oog ken en instellin- ders over; maar

dat doet dezen keer niet ter zake. Moet nu Dr. van Es „taet“ en „publiek decorum“ in het geweer roepen tegen de motie Roermond-Venlo? „We twijfelen natuurlijk niet aan de „hartelijke liefde“ van Dr. van Es tot al degenen, die door Prof. Hepp zijn aangevallen, maar vragen ons toch af, of deze zich op de rechte wijze, met de noodige voorzichtigheid geuit heeft, toen hij, curator van twee „instellingen“, zich zoo verheugd betoonde over Prof. Hepps voortgang met de alle „taet en decorum“ van synode, commissie en V.U. schendende brochures, ook na Mei 1937.

Men zal, teneinde de ontwikkeling der dingen recht te zien, goed doen, enkele bijzonderheden van den strijd zich nog eens voor oogen te plaatsen. Omdat we evenwel deze week veel copie van medewerkers hebben, bewaar ik die voor een volgend nummer. K. S.

Prof. Hepps misverstandten inzake de algemeene genade. (XIII.)

Overige bezwaren. (III.)

We zouden nog iets zeggen over Prof. Hepps „Schriftbewijis“. Na de aangehaalde plaats uit Jesaja komt nu aan de beurt Mattheus 5: 45. Tweemaal wordt die plaats in het geweer geroepen, bl. 90, en 76. Beide malen heet het: God regent over boozen en goeden, laat Zijn zon opgaan over rechtvaardigen en onrechtvaardigen; welnu, zoo vraag ik, Prof. Hepp, welnu: „zijn nu regen en zonneschijn gave en taak tegelijk? Wie zou dat kunnen waarmaken? Neen, zij zijn een GAVE, die God uit gratie schenkt. Van zelf brengt die gave een verplichting mee“ (76). En wederom: „zonneschijn en regen zijn toch onverdiende GAVE en geen BEVEL afkomstig uit het werkverbond?“ Waarna geconcludeerd wordt: „In de Schrift is alzoo dit gevoelen niet verankerd“.

Over zooveel theologische gemakkelijheid behoeft men niet lang te praten. Vooreerst is dit geargumenteer slechts zinvol, als men zich de meening opdringt, dat ik de onnoozelheid had, te beweren, dat alles, wat in de wereld is, „bevel“ is, en dat ik „gemeene gratie“ zou hebben „herleid“ tot bevel. Maar in het artikelje „Hoe Prof. Hepp citeert“ heb ik in dit nummer daarvan al het noodige gezegd. Overigens gaat het heele geval mij voorbij. Regen en zonneschijn zijn geen gaven van gratie, die pas daarna verplichtingen meebrengen. Omdat God een verplichting voor ons heeft, omdat hij de geschiedenis niet heeft afgebroken, en ons niet werkeloos laat, ook de goddeloosheid niet, daarom laat Hij regenen en doet Hij de zon schijnen. De kwestie is door mij op bl. 287, „Hemel“, en elders, zoo gesteld, dat het werkmateriaal (en daar behoort regen en zonneschijn ook toe), niet los te maken zijn van de werkopdracht; men mag ze niet „op zichzelf“ bezien, niet losmaken van „den beginne“ en van Gods doel (Spr. 16: 4). De vraag, of niet voor den ontvanger van regen en zonneschijn deze gaven onverdiend zijn, behoeft ik niet te stellen, want dat zal niemand hebben ontkend, ik zelf allermint. Maar Prof. Greijdanus merkte reeds op, dat het begrip „genade“ nog wel iets meer inhoudt, dan: „niet verdiend“.

Wat zijn de dingen soms simpel; en hoe kan men toch er legen op tornen in een schijngevecht. K. S.

Hoe Prof. Dr. V. Hepp citeert. (VI.)

Geval 12. Op bl. 75 laat Prof. Hepp als titel boven een paragraaf drukken: „Gemeene gratie voor dit critisch gevoelen (lees: K. S.) geen gratie, maar gebod“. Beweerd wordt, dat ik de „gemeene gratie tot bevel verklaar“ (75). Elders, dat ik „de gemeene gratie tot gemeene obligatie, verplichting, bevel, gebod, herleid“ (90). De redeneering is duidelijk: ik zou ze identificeren. Op dit stramen borduren dan hier een opsteller van stellingen voor een promotie aan de V.U., ginds een redacteur van een Westlandsch orgaan.

Bewijs?

Wel, Prof. Hepp citeert op bl. 75 een zin van mij, aldus: „Gemeene gratie? Het is wel; waarom zouden wij aan een woord hangen? Maar juist is het te spreken van de „gemeene“ obligatie“. — Deze woorden heeft de hoogleeraar ontleend aan mijn: „Wat is de Hemel?“, bl. 306. Maar daar staat natuurlijk niets van die identificatie, waarop Prof. Hepp dan maar verder redeneert. De aangehaalde woorden zijn het slot van een passage, die handelt (in punt m) over „het historisch procedé van den verrichten cultuurarbeid“ (303). Het gaat dus over de cultuurkwestie, en over de vraag, of men wat de cultuur gebouwd heeft, voldoende en doeltreffend kan kwalificeeren als gemeene-gratie-geschenk. Prof. Hepp wekt den valschen indruk, alsof het gaat over de gemeene-gratie als „subject“ (onderwerp), terwijl een normaal lezer, die voorzichtig leest, bemerkt, dat de gemeene-gratie hier als qualificeerend „praedicaat“ voorkomt, en dat gevraagd wordt, of met dit praedicaat het subject der cultuurwerken (-resten) kan worden geteekend. Er zijn er, die den mensch een zoogdier noemen. Als ik nu, sprekende niet over zwijnen, etc., maar over den mensch, de vraag stel: „zoogdieren?; het is wel, waarom zouden wij aan een woord hangen; maar juist is het te spreken van zoogende menschen“, moet dan een hooggeleerde constateeren: dit gevoelen „verklaart“ de dieren tot menschen, herleidt de dieren tot menschen, identificeert dieren en menschen? In wat voor wereld leven we toch? Duidelijk heb ik gezegd, dat het me te doen is om het UITGANGSPUNT DER REDENEERING (over de cultuur) en dat ik dit UITGANGSPUNT wil zoeken niet in de gratie, doch in de ambts-gedachte („Hemel“, 284). Prof. Hepp MOET geweten hebben, dat ik hier niet handel over de gemeene gratie „op zichzelf“, doch over de vraag, of men de cultuur onder dit „gezichtspunt“ kan bezien. Want op dezelfde bl. 75 haalt hij, vlak daarna, weer een paar zinnestjes van mij aan, ditmaal geknipt uit

„Hemel“, 288. Maar hij zette de schaar precies daár waar het misverstand ware te verhelpen geweest. Hij laat n.l. weg de onmiddellijk volgende woorden, over de „cultuurvraag“. Ik merk daar op: de cultuurvraag is niet maar een kwestie van mogen, maar ook van moeten. En Prof. Hepp decreteert dan maar: Schilder beweert: de gemeene gratie is niet maar een kwestie van mogen, maar van moeten (niet zoozeer, maar ook). Waar moet het met zulk citeeren heen? De hoogleeraar constateert, dat het gratie-begrip bij mij „op non-activiteit gesteld“ is. Wel ja; en dan spreek ik nota bene in hetzelfde verband van „vergunningen“ en „orders“ (287), van „geboden“ en „beloften“ (287). Al deze dingen heeft Prof. Hepp gelezen. Ik wensch niemand de eer, door Prof. Hepp geciteerd te worden; het geeft maar rampen. Hij schrijft (75a): „Elders heet het (bij K. S.), dat de term „gratie“ te begrensd, te eenzijdig is“. Natuurlijk denkt nu ieder, dat ik den term te begrensd vind, ter aanduiding van de „algemeene genade“, die een gemeen „moeten“ zou zijn. Maar Prof. Hepp verzwijgt weer, waar het op aankomt. Hij citeert „Hemel“, 288; daar zeg ik: „En dus is het woord „gratie“, zelfs nog afgedacht van de misverstandten, IN DIT VERBAND VOOR HET PROBLEEM te begrensd, te eenzijdig“. De in hoofdletter gedrukte woorden wijzen uit, dat het niet te doen is om een op non-activiteit zetten van het gratie-begrip (zie boven), doch op theologische beoordeeling van de betekenis van het „cultuur-drijven“ (zie het vervolg); gelijk ik op bl. 287 heel de passage, waaruit Prof. Hepp citeert, inleid met de opmerking, dat men het cultuur-probleem niet mag VERENGEN tot een vraag van gemeene gratie.

Ik sta hier verbaasd. Op dezelfde pagina (287) heb ik het over het samengaan van gemeene gratie en gemeenen vloek. Zouden promovendi der V.U. nu maar geen stellingen gaan produceeren over het gevaar van identificatie van vloek en bevel? Arme Westlanders ook, die over ondergeteekendes meeningen worden ingelicht via een blad, dat van deze karikatuurbeelden van Prof. Hepp nog weer eens een slechte foto reproduceert, en dan met „vragen“ komt...

K. S.

De omgekeerde wereld — inderdaad!

Zooals de lezers zich nog wel zullen herinneren, werden in een der vorige nummers van ons blad enkele gedachten afgedrukt betreffende den moeilijken, gevaarlijken arbeid der toch zoo noodzakelijke polemiek.

De oorzaak van het opstellen en publiceeren van die „gedachten“ was gelegen in het moeilijk te loochenen feit, dat in de beoordeeling der polemiek een zeer ernstige vervuiling dwingend is te bespeuren. Dikwijls wordt polemiek, die nog al krasse en scherpe woorden gebruikt, kortweg onbroederlijk genoemd; al de andere polemiek scheen in het oog van menigeen met het merk der zuivere broederlijkheid gesierd te zijn.

Het eenig criterium, waaraan men dus de polemiek wilde toetsen, scheen dikwijls alleen de woordkeuze. Een andere maatstaf werd door velen niet gebruikt.

Daar dit hopeloos oppervlakkig en daardoor gevaarlijk is voor de onderlinge verhoudingen en de overwinning van waarheid en waarachtigheid daarin, behoeft geen betoog.

Polemiek zal aan nog heel wat zwaardere voorwaarden en strenger eischen dan alleen aan die van net woordgebruik moeten voldoen om werkelijk broederlijk te mogen heeten.

Mijn studie bracht me met heel veel polemiek in aanraking. Vooral met die polemiek, die zich om Groen van Prinsterer en Kuyper concentreerde. Ook in den strijd van hun dagen was dezelfde oppervlakkigheid te bespeuren.

Het wordt nu algemeen erkend, dat Groen van Prinsterer een man was van buitengewone eerlijkheid. Een man, die nooit tegenvalt, ook niet als men in aanraking komt met zijn meest intieme leven en verborgen gedachten. Hij was een edelman in den diepten en verhevensten zin van het woord.

Maar Groen was in zijn polemiek raak en vlijmscherp. Hij vindt er geen doekjes om. En daarom wordt hij gehaat en gescholden. Vooral door de broeders. Hij is te fel, te partijzuchtig. De vriendelijke Beets noemde Groens schrijven „tergend, tartend, verbitterd en ver-bitterend“. Men probeerde Groen dood te zwijgen. Men noemde hem een „raddraater“. Hij gebruikte „sotismen“. Zijn dagblad „De Nederlander“ was het „schandelijkste oppositieblad“. Hij maakte zich schuldig aan „verre-gaande illoyaliteit“, ja aan „kwade trouw“ en „onzede-lijkheid“. Zijn politiek was „factiezuchtig, huichelachtig, machiavellistisch, verachtelijk. Ook al houdt men rekening met het oudere tijdsbeeld, dan nog is het requisitoir vernietigend.

Hoe men over Kuyper oordeelde is nog pas weer alom bekend geworden. Groen schrijft al aan hem, dat zelfs vrienden zich aan zijn felheid ergerden.

Zoo kwam ik er toe de kwestie van de beoordeeling der polemiek en de normen voor de polemiek wat nauwkeuriger te bezien. Met name de vormen en mogelijkheden van „onbroederlijke polemiek“. En die schreef ik neer als een spiegel voor allemaal... ook voor mezelf. Ik richtte mij zeer nadrukkelijk tot ALLE polemisten. Geen enkele uitgezonderd.

Nooit ben ik over eenig geschrijf zoo verbaasd geweest als over de reactie van Prof. Hepp op mijn stukje. Ik geef het in extenso door:

Een stukje omgekeerde wereld.

Uit een veelheid van stellingen deze proeve:

Onbroederlijke polemiek is alle polemiek, die niet geboren wordt uit den hartstocht der liefde voor Gods Waarheid en Gods Kerk.



Het peil der gemeente.

Velen maken zich tegenwoordig ernstig bezorgd over het peil der gemeente. Als zij de deur van de schaaapskoof binnenkomen en een blik op de kudde werpen, dan schudden zij meewarig het hoofd. Wat is het hier vól! zuchten zij. Die is een historisch geloovige, die is een dooie en deze een hypocriet! Zij moesten uit de kudde verwijderd worden, want zij bederven het ras! Dan zetten zij zich neder mel de bede: Heere, ik dien U nu zoo-veel jaren en heb nooit Uw gebod overtreden, zegen mij nu, Heere!

Heel anders beschouwt de gezegende Heiland Zijn Gemeente. Herinner u slechts hoe, naar uitwijzen van het heilig Evangelie, de Herder Zijn kudde ziet. Wat mensch onder u, hebbende honderd schapen en één van die verliezende... Nu, zeggen wij, dat is toch heel natuurlijk, dat je op de honderd er één verliest. Of eigenlijk, natuurlijk zou het zijn als je er minstens tien op de honderd verloor! Een verlies van één procent, dat strijdt met alle bevinding, met alle werkelijkheid.

Wat mensch onder u, hebbende honderd schapen en één van die verliezende, wrijft niet in zijn handen en zegt: wat ben ik gelukkig met mijn schapen? Allemaal makke beesten! Erg gehoorzaam. Maar ééntje ben ik er kwijt geraakt, een zwart schaap, maar daar is niet veel aan verloren! Maar de Herder uit den Bijbel reageert anders, héél anders! Hij verlaat de negen en negentig en gaat naar het verlorene totdat Hij het vindt. Want het is niet de kudde van het zoekende schaap, maar van den Goeden Herder! De negen en negentig begrijpen dat niet en zijn ook billijk ontstoken tegen den Herder. In hun schapenhersens kan het maar heel langzaam doordringen, dat hun eigen veiligheid niet ligt in hun schapengeloof, maar in de onwankelbare trouw van den Herder. De Goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen. Hij stelt: God zij eeuwig lof en dank! — ook Zijn volmaakte geloofsgehoorzaamheid voor het egoïsch en eigengerechtig geloof der makke schapen, zooals Hij het stelt voor het ongeloof en de ongerechtigheid van het dwalende schaap.

Iederen Zondag opnieuw verschijnt de Goede Herder in het midden van Zijn kudde. Vol verwachting kijken de schapen, die meenen dat zij recht op Hem hebben, want zij zijn niet wegge-loopen, maar braaf, vól verwachting kijken zij naar Hem op. Dit is immers de dag van het makke schaap en van den oudsten zoon, nu zal deze zijn bokje krijgen om met zijn vrienden vroolijk te zijn!

Maar de Heere kijkt die volle kerken rond.

Hij telt... Hij mist...

Hij vraagt: Waar is die jongen, die gedoopt werd in Mijn Naam? — Och, Heere, dat is zoo'n verbondsbreker, die hangt altijd maar over het biljart! Weer ziet de Herder rond, Hij telt, Hij mist.

Waar is het meisje, met wie de Vader een Verbond der Genade heeft opgericht? — Och, Heere, dat is een flirt, die wandelt liever dan naar de kerk te gaan!

Dan verlaat de Herder, naar uitwijzen van het Heilig Evangelie, de negen en negentig in de kerk en gaat naar het verlorene, totdat Hij het vindt...

Ach, wij met ons schapengeloof, dat zoo weinig een geloof in den Herder is!

Men spreekt soms van een mooien Doop, daar- onder verstaande een Doop-met-een-versje.

Ik voor mij zou dan liever voor een andere aan-vulling van het Doopsformulier willen pleiten. Ik zou op de vragen aan de Doopouder(s) willen laten volgen Vragen aan de gemeente:

Gemeente, gelooft gij Gods Verbondsbelofte en belooft gij dit kind des Heeren, dit schaap der kudde, aan te nemen en naar de voorzeide leer het naar uw vermogen te bewaren en te doen en te helpen bewaren?

Belooft gij, als het soms uit zwakheid in zonde valt, aan Gods genade niet te vertwijfelen, maar het te zoeken, totdat gij het vindt?

O, ik denk, als wij dus geloovig werden, dat wij verbaasd zouden staan over het peil der gemeente.

N. B.

Onbroederlijke polemiek is niet vóór alles een zaak van „toon“; nog minder van „uitwendigen toon“; maar is uiting van een bittere, onvrome gesteldheid des harten.

Onbroederlijke polemiek is alle polemiek die op fluweel-zachten toon en in geciviliseerde taal en gesoigneerden stijl onvoldoend gemotiveerde scheld-woorden den tegenstander naar het hoofd werpt. Vooral scheldwoorden als „ketter“ en „belijdenis-afwijker“. Want naar het woord van Prof. Greij-danus is afwijking in de belijdenis een veel ernstiger kwestie dan de kwestie van „hoffelijkheidstoon“. Afwijking in de belijdenis is „een zaak die bij ons Geref. volk meer wantrouwen wekt dan drankmisbruik of dieverij e.d.g.“ („Heraut“ nr 1873, 14-12-13.)